

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 stycznia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. ponownie ustalił B. O. wysokość kapitału początkowy i określił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 r. na kwotę 37.661,80 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 440,62 zł (pomnożono wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 36,09% przez kwotę bazową); okresy składkowe (tj. 10 lat, 10 miesięcy i 4 dni, zagraniczne – 2 miesiące i 8 dni – łącznie 132 miesiące); okresy nieskładkowe w wymiarze 5 miesięcy i 16 dni (łącznie 5 miesięcy), współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 39,56 %; średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat tj. 209 miesięcy (komunikat Prezesa GUS z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn) (decyzja k.69-70 akt ZUS).

Wnioskodawca złożył odwołanie od ww. decyzji wskazując, że nie zgadza się z ustaleniami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wskazał, że wnosi o zaliczenie do okresu ubezpieczenia okresu praktycznej nauki zawodu od 1 września 1979 roku do 30 czerwca 1980 roku, od 1 września 1980 roku do 30 czerwca 1981 roku i od 1 września 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku. Podkreślił, iż podczas nauki w Zasadniczej Przychodowej Szkole Budowlanej był zatrudniony w celu nauki zawodu na stanowisku mechanika maszyn budowlanych (odwołanie k.3).

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji. Dodatkowo podkreślił, iż wnioskodawca nie przedstawił ze spornego okresu świadectwa pracy, zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu ZUS Rp-7 lub kart wynagrodzeń (odpowiedź na odwołanie k. 4).

W piśmie z dnia 24 sierpnia 2021 roku wnioskodawca cofnął odwołanie (pismo k.60).

Wobec cofnięcia odwołania po doręczeniu odpisu hipotetycznej decyzji organu rentowego Sąd powziął podejrzenie, iż wnioskodawca uznał decyzję hipotetyczną za rzeczywiście wydaną przez organ rentowy i z tej przyczyny cofnął odwołanie. W związku z tym zobowiązał wnioskodawcę do wskazania, w terminie 3 dni, z jakiej przyczyny cofnął odwołanie, informując, iż doręczona decyzja miała charakter hipotetyczny, z pouczeniem, iż jeśli przyczyną cofnięcia była doręczona decyzja sąd uzna cofnięcie za niedopuszczalne jako sprzeczne z interesem ubezpieczonego (postanowienie k.64).

Odpis zobowiązania doręczony został 30 września 2021 roku (dowód doręczenie k.67).

Odwołujący nie udzielił żadnej odpowiedzi (okoliczność bezsporna).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca B. O. urodził się (...) (okoliczność bezsporna).

Decyzją z dnia 16 kwietnia 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ponownie ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy i określił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 r. na kwotę 35.105,73 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 381,04 zł (pomnożono wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynoszący 31,21% przez kwotę bazową); okresy składkowe (tj. 10 lat, 5 miesięcy i 24 dni, zagraniczne – 2 miesiące i 8 dni – łącznie 128 miesięcy); okresy nieskładkowe w wymiarze 5 miesięcy i 11 dni (łącznie 5 miesięcy), współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 38,91 %; średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat tj. 209 miesięcy (decyzja k.15-16 akt ZUS).

Kolejnymi decyzjami zmieniano wysokość kapitału początkowego (okoliczność bezsporna).

W dniu 18 listopada 2019 roku odwołujący złożył wniosek o ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego, załączając szereg dokumentów (wniosek k.48 akt ZUS).

Rozpoznając ten wniosek organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję, wskazując, iż ponownie obliczając wysokość kapitału początkowego nie uwzględnił m.in. okresów od 1 września 1979 roku do 30 czerwca 1980 roku, od 1 września 1980 roku do 30 czerwca 1981 roku i od 1 września 1981 roku do 30 czerwca 1982 roku – gdyż nie zostały należycie udokumentowane (decyzja k.69-70 akt ZUS).

W latach szkolnych 1979/1980, 1980/1981, (...) odwołujący uczęszczał odpowiednio do I, II i III klasy (...) Szkoły Budowlanej (...), w zawodzie mechanik maszyn budowlanych. Był w tym czasie zatrudniony w celu nauki zawodu w (...) Ł.. Jednocześnie odpowiednio w dniach: od 15 V do 14 VI 1980 roku, od 25 V do 13 VI 1981 roku i od 9 VI do 15 VI 1982 roku złożył egzaminy, w tym końcowy, praktycznej nauki w zawodzie mechanik maszyn budowlanych (zaświadczenia k.19-21, świadectwo ukończenia szkoły k.50 akt ZUS).

Wnioskodawca naukę rozpoczął 1 września 1979 roku. Miał jednocześnie podpisaną umowę o naukę zawodu. Otrzymywał z tego tytułu wynagrodzenie. Połowa tygodnia przeznaczona była na naukę a druga na pracę. Odwołujący pracował od 7.00-15.00 (okoliczność bezsporna).

W przypadku zaliczenia okresu od 1 września 1979 roku do 15 czerwca 1982 roku – zatrudnienia w celu nauki zawodu wysokość kapitału początkowego wynosi na dzień 1 stycznia 1999 r. 45.722,93 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjąć należy: podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 440,62 zł, (okresy składkowe (tj. 13 lat, 7 miesięcy i 19 dni, zagraniczne – 2 miesiące i 8 dni – łącznie 165 miesięcy); okresy nieskładkowe w wymiarze 5 miesięcy i 16 dni (łącznie 5 miesięcy), współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego w wysokości 47,34 %; średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat tj. 209 miesięcy (hipotetyczne wyliczenie kapitału początkowego k.49-50).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić z jakich powodów sąd uznał za niedopuszczalne cofnięcie odwołania.

Zgodnie z art. 469 kpc Sąd uzna zawarcie ugody, cofnięcie pozwu, sprzeciwu lub środka odwoławczego oraz zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia za niedopuszczalne także wówczas, gdyby czynność ta naruszała słuszny interes pracownika lub ubezpieczonego.

Ocena taka musi być dokonana z dostateczną ostrożnością bowiem ingeruje w podmiotowe prawo strony do dysponowania zakresem swojego żądania. To ubezpieczony jest bowiem gospodarzem sporu i ma prawo w każdej chwili z tego sporu zrezygnować. Sądowi pozostawiono jednak dyskrecjonalne prawo oceny takiej decyzji strony. Celem tego przepisu było jednak - nie ograniczenie prawa do dysponowania sporem - ale konieczność ochrony w przypadku gdy strona nieświadomie działa na swoją niekorzyść np. błędnie rozumie sytuację procesową.

Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Odwołujący cofnął odwołanie bowiem pozostawał w błędzie, iż organ rentowy już uwzględnił jego żądania. Doręczona została mu bowiem decyzja uwzględniająca jego wnioski. Skarżący nie zauważył jedynie, iż decyzja ta ma charakter hipotetyczny i została wydana jedynie na potrzeby procesu przy uwzględnieniu założeń określonych przez sąd. Z tego właśnie powodu sąd uznał cofnięcie za niedopuszczalne jako sprzeczne ze słusznym interesem wnioskodawcy.

Przystępując do merytorycznego rozpoznania sporu stwierdzić należy, iż w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art.173 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 53) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku,

którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art.174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art.26 ust.3 dla osób w wieku 62 lat (art.173 ust.2 ww. ustawy). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art.173 ust.3 ww. ustawy).

Na mocy art.174 ust.1 i 2 ww. ustawy kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art.53, z uwzględnieniem ust.2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art.6,
2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art.7 punkt 5,
3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art.7 punkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego, w myśl ust.3 art.174 ww. ustawy, ustala się na zasadach określonych w art. 5, 16, 17 ust.1 i 3 oraz art.18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed 1 stycznia 1999 roku.

Stosownie zaś do treści art.174 ust.3b jeżeli okres wskazany do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego obejmuje rok kalendarzowy, w którym ubezpieczony pozostawał w ubezpieczeniu społecznym na podstawie przepisów prawa polskiego jedynie przez część miesiący tego roku, do obliczenia stosunku sumy kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w art. 15 ust. 3, w okresie tego roku do przeciętnego wynagrodzenia, przyjmuje się sumę kwot przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłoszonego za ten rok kalendarzowy odpowiednią do liczby miesięcy pozostawania w ubezpieczeniu.

„Przy ustalaniu kapitału początkowego do okresów, o których mowa w art. 7 pkt 5 stosuje się art. 53 ust. 1 pkt 2. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 r.

Przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 r. Staż ubezpieczonego, o którym mowa w ust. 8, określa się w pełnych latach, z tym że jeżeli ubezpieczony ma więcej niż 6 miesięcy tego stażu ponad pełne lata, staż ten zaokrągla się w górę.

Staż ubezpieczeniowy i wymagany staż, o których mowa w ust. 8, określa się w dniach, jeżeli jest to dla ubezpieczonego korzystniejsze. Ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art. 114 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z art. 114 prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, m.in. zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego - w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową.

Dla uznania okresu zatrudnienia wykonywanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 i art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a tej ustawy nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę lub rentę faktu opłacenia przez pracodawcę składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne./wyrok SA w Szczecinie z dnia 19 grudnia 2018 r., III AUa 39/18/.

Jeżeli fakt pozostawania w zatrudnieniu został udowodniony, okres tego zatrudnienia jest okresem składkowym nawet w przypadku, gdy pracodawca nie zgłosił pracownika do ubezpieczenia./wyrok SA w Gdańsku z dnia 30 września 2016 r. III AUa 736/16/

W niniejszej sprawie sporny pozostawał okres nauki zawodu od 1 września 1979 roku do 15 czerwca 1982 roku kiedy odwołujący uczęszczał do (...) Szkoły Budowlanej (...), ucząc się w zawodzie mechanik maszyn budowlanych. Był w tym czasie zatrudniony w celu nauki zawodu w (...) Ł.. Jednocześnie odpowiednio w dniach: od 15 V do 14 VI 1980 roku, od 25 V do 13 VI 1981 roku i od 9 VI do 15 VI 1982 roku złożył egzaminy, w tym końcowy, praktycznej nauki w zawodzie mechanik maszyn budowlanych z wynikiem pozytywnym. Odwołujący nie był w stanie przedstawić dowodów wymaganych w tym zakresie przez organ rentowy. Jednak, w ocenie sądu oryginalne dokumenty jakie udało się zgromadzić w połączeniu z wyjaśnieniami odwołującego dają wystarczające podstawy do uznania ww okresu jako okresu zatrudnienia w celu nauki zawodu. Dokumenty te nie budzą wątpliwości do co swojej wiarygodności. Wynika z nich w jakim okresie, w jakim zawodzie i w jakim zakładzie wnioskodawca był zatrudniony w celu nauki zawodu. Podkreślić należy, iż odwołujący przystępował także do wymaganych egzaminów, które zdawał.

Zgodnie z art. § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 1974 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz. U. Nr 37, poz. 219 z późn. zm.).

1. Przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników, zwanych w dalszym ciągu "młodocianymi", może odbywać się w zakładach pracy jako:

1) nauka zawodu,

2) przyuczenie do wykonywania określonej pracy.

2. Nauka zawodu ma na celu przygotowanie zawodowe młodocianego do pracy w charakterze wykwalifikowanego robotnika.

3. Przyuczenie do wykonywania określonej pracy ma na celu przygotowanie młodocianego do pracy w charakterze robotnika przyuczonego i może dotyczyć prac, których rodzaj nie wymaga odbycia nauki zawodu.

Na mocy § 2 ust. 1 Zakład pracy jest obowiązany zawrzeć z młodocianym umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego, która powinna określać:

1) rodzaj przygotowania zawodowego (nauka zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy),

2) czas trwania przygotowania zawodowego,

3) sposób kształcenia teoretycznego młodocianego,

4) wysokość wynagrodzenia.

2. Umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego młodocianego zawiera się na piśmie.

Jak wynika z cytowanych przepisów aby odbywać praktyczną naukę zawodu wymagane było zawarcie stosownej umowy. Dokumenty załączone do akt sprawy, nie zawierają co prawda samej umowy, ale potwierdzają fakt jej zawarcia i wykonywania przez ubezpieczonego. Dodatkowo nie może być wątpliwości, iż odwołujący wykonywał obowiązki związane z tą umową bowiem nie tylko przechodził do kolejnej klasy, zdawał egzaminy końcowe, ale

także egzamin końcowy przed (...) Komisją Kwalifikacyjną. Zasady nauki i świadczenia pracy wynikały z przepisów cytowanego rozporządzenia. Uprawnione jest zatem ustalenie, iż skoro wnioskodawca uczył się w zawodzie i pracował w ramach nauki zawodu (co potwierdzają zaświadczenia) to musiał mieć zawartą stosowną umowę o naukę zawodu. Bez spełnienia tego warunku nie mógłby kontynuować nauki a przede wszystkim przystępować do egzaminów promocyjnych.

Jak wynika z załączonych zaświadczeń okres zatrudnienia w celu nauki zawodu pokrywał się z okresem nauki w szkole przyzakładowej i trwał od 1 września 1979 roku do 15 czerwca 1982 roku.

Okres ten, zgodnie z cytowanymi przepisami jest okresem składkowym i winien zostać uwzględniony przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego.

Mając na uwadze powyższe zaskarżona decyzja została zmieniona na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.” i ustalono dla wnioskodawcy wysokość kapitału początkowego przy uwzględnieniu dodatkowo okresu składkowego – zatrudnienia w celu nauki zawodu.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego z aktami rentowymi.

4 XI 2021 roku.